

บทที่ 4

ความสัมพันธ์และบทบาทของ AFTA ที่มีต่อ AIJV

Asean ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคมานานแล้ว ในรูปแบบของความร่วมมือในโครงการต่าง ๆ ซึ่ง AIJV เป็นโครงการหนึ่งที่มีมาตรการจูงใจทั้งการส่งเสริมและคุ้มครองอุตสาหกรรม ที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจอาเซียนมากกว่าโครงการอื่น ๆ แต่เมื่อกระแสเศรษฐกิจโลกเปลี่ยนแปลงไป การรวมกลุ่มในภูมิภาคต่าง ๆ เพื่อประโยชน์และการแข่งขันทางการค้าโลกได้เกิดขึ้น Asean จึงต้องปรับบทบาทของตนเอง ในการกำหนดทิศทางความร่วมมือให้สัมพันธ์กับการค้าเสรีโลก และเพื่อประโยชน์ของภูมิภาคอาเซียนเองด้วย ฉะนั้นการรวมกลุ่มทางการค้าในภูมิภาคอาเซียนจึงได้กำเนิดขึ้นในชื่อที่รู้จักกัน Asean Free Trade Area หรือ AFTA โดยมีวัตถุประสงค์ในการสนับสนุนการค้าเสรีโลกโดยการกำหนดอัตราภาษีให้ต่ำที่สุด และจัดมาตรการกีดกันทางการค้าที่มีไขภาษี เพื่อดึงดูดนักลงทุนจากนอกภูมิภาคสู่อาเซียน อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจอาเซียนที่ถือว่าเป็นกรอบแห่งความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่ใหญ่กว่า AIJV และโครงการอื่น ๆ ที่ผ่านมา

ดังนั้นผลที่ตามมาในด้านความสัมพันธ์และบทบาทของ AFTA ที่มีต่อ AIJV จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจ ที่จะได้วิเคราะห์ในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

ผลกระทบของ AFTA ต่อ AIJV

การถือกำเนิดของ AIJV และ AFTA มีวัตถุประสงค์บางประการที่สอดคล้องกัน คือ เพื่อส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจอาเซียน ตามตราสารที่ก่อตั้งความร่วมมือทั้งสองคือ BAAIJV และความตกลงแม่บทว่าด้วยการส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจอาเซียน ตามที่ได้

วิเคราะห์แล้วในบทที่ 2 แต่วัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง เขตการค้าเสรีอาเซียนนั้นมี กรอบ วัตถุประสงค์ที่กว้างกว่าและครอบคลุม AIJV กล่าวคือ AFTA นอกจากจะมีวัตถุประสงค์ใน การส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจอาเซียนแล้วยังมุ่งสนับสนุนให้การค้าสินค้าภายในภูมิภาค เป็นไปโดยเสรีที่มีอัตราภาษีต่ำที่สุด และปราศจากข้อจำกัดที่มีโช่งภาษีเพื่อดึงดูดนักลงทุนต่างชาติ ผู้ภูมิภาคอาเซียน รวมทั้งเตรียมรับกับสถานการณ์เศรษฐกิจการค้าโลกที่เสรียิ่งขึ้นจากผลของ การเจรจา Gatt ซึ่งถือว่า AFTA เป็นการรวมกลุ่มในภูมิภาคที่เป็นการรวมตัว (Integration) ในรูปแบบของเขตการค้าเสรี ก่อนที่จะพัฒนาระดับของการรวมตัวสู่สภาพ สุลกากร และสหภาพเศรษฐกิจต่อไป โดยจะต่างจากรูปแบบความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่ผ่านมา เช่น AIJV ซึ่งถือเป็นความร่วมมือเฉพาะด้าน มิได้มุ่ง เน้นจะพัฒนาระดับความร่วมมือสู่การรวม ตัว ดังเช่นการรวมตัวของ AFTA แต่ AIJV ก็นับได้ว่าเป็นก้าวแรกของความร่วมมือทาง เศรษฐกิจที่ส่งผลให้มีการพิจารณาหาแนวทางที่เหมาะสมในการรวมตัวในรูปแบบเขตการค้า เสรี

ดังนั้น นโยบายในการดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ จึงมีสาระที่ แตกต่างกัน โดยที่ AIJV จะมีมาตรการจูงใจที่เป็นทั้งการส่งเสริมและคุ้มครองอุตสาหกรรม ซึ่งมาตรการคุ้มครองอุตสาหกรรมของ AIJV เช่น การตรึงอัตราภาษีนำเข้าสินค้าที่คล้ายคลึง กับสินค้า AIJV เป็นเวลา 4 ปี และการห้ามตั้งโรงงานผลิตสินค้าซ้ำซ้อนกับสินค้า AIJV เป็นเวลา 3 ปี นั้น ถือเป็นมาตรการคุ้มครองอุตสาหกรรมที่ขัดกับหลักการค้า เสรีของ AFTA ที่ประเทศสมาชิกจะต้องขจัดมาตรการกีดกันทางการค้าที่มีโช่งภาษีให้หมดไปภายในเวลา 5 ปี หลัง จากที่ได้ลดภาษีลง เหลือหรือต่ำกว่าร้อยละ 20 ตามที่ได้กำหนดไว้ในมาตรา 5 ของ CEPT และในอารัมภบทของความตกลงแม่บทว่าด้วยการส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจอาเซียน

อีกทั้งการให้สิทธิพิเศษทางภาษี MDP โดยการลดภาษีนำเข้าให้แก่สินค้า AIJV ถึง ร้อยละ 90 เป็นเวลา 4 ปี นั้น เป็นการให้สิทธิพิเศษเฉพาะราย แก่ประเทศที่เข้าร่วม โครงการเท่านั้น ต่างกับมาตรการลดภาษีของ CEPT ที่มีเป้าหมายในการลดภาษีลงให้เหลือ ร้อยละ 0-5 ภายในเวลา 10 ปี นับแต่ 1 มกราคม 2536 โดยทุกประเทศสมาชิกอาเซียน

จะต้องปฏิบัติตามพันธกรณี ในมาตรการลดภาษีของ CEPT ซึ่งเป็นการลดภาษีอย่างทั่วถึงทุกประเทศ และเป็นการส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคอาเซียนอย่างแท้จริง ทุกประเทศอาเซียนต้องให้ความร่วมมือในการลดภาษีตามมาตรการใน CEPT เพื่อบรรลุเป้าหมายของเขตการค้าเสรีอาเซียน

ประกอบกับนโยบายของรัฐในการปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศ GATT และ AFTA รวมทั้งการที่รัฐตระหนักว่าการให้ความคุ้มครองแก่อุตสาหกรรมในประเทศเป็นเวลานานนั้น จะก่อให้เกิดผลเสียต่อประสิทธิภาพการผลิตที่ต่ำ เพราะอุตสาหกรรมขาดแรงจูงใจในการแข่งขัน และถ้าเป็นการคุ้มครองแก่การผลิตและสินค้าขั้นกลางแล้ว จะทำให้วัตถุดิบและสินค้าขั้นกลาง ที่ใช้ในการผลิตขั้นต่อไปนี้มีต้นทุนที่สูงกว่าที่ควรจะเป็น และอาจส่งผลถึงผู้บริโภคที่ต้องบริโภคสินค้าที่มีคุณภาพต่ำแต่มีราคาที่สูงด้วยสาเหตุจากนโยบายคุ้มครองอุตสาหกรรมในประเทศ ฉะนั้น รัฐจึงได้ปรับโครงสร้างทางภาษีครั้งใหญ่เมื่อปี 2538 ครอบคลุมสินค้าถึง 11 กลุ่มรวม 3,908 รายการ เพื่อเป็นการลดการคุ้มครองอุตสาหกรรมในประเทศและเป็นการลดมาตรการกีดกันทางการค้าตามพันธกรณีระหว่างประเทศด้วย

จากสาเหตุเหล่านี้ รัฐจึงได้กำหนดเป็นนโยบายอย่างแน่ชัดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) เพื่อส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมในประเทศและสนับสนุนการค้าเสรีโลก ดังนั้นมาตรการใด ๆ ที่เป็นการขัดกั้นนโยบายรัฐจึงจำเป็นต้องได้รับผลกระทบไปด้วยแม้แต่ AIJV ก็ตามที่จะต้องได้รับผลกระทบในส่วนนี้ด้วย มาตรการที่เป็นการคุ้มครองอุตสาหกรรมจะต้องลดและยกเลิกไปในที่สุด มาตรการใดที่เป็นการส่งเสริมอุตสาหกรรมที่ไม่ขัดกั้นนโยบายของรัฐก็อาจปรับเปลี่ยนให้สอดคล้อง และเป็นประโยชน์มากที่สุดต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมไทย

ดังนั้นหากพิจารณาในอีกมุมหนึ่ง ก็อาจกล่าวได้ว่า AIJV ได้รับผลกระทบโดยอ้อมจาก AFTA ด้วยสาเหตุที่ AFTA เป็นหนึ่งในหลาย ๆ ปัจจัยที่ทำให้รัฐได้รับบทบาทในการพัฒนาอุตสาหกรรมในประเทศ โดยกำหนดเป็นนโยบายอย่างแน่ชัดตามที่ได้กล่าวมาแล้ว

มาตรการทางกฎหมายต่าง ๆ ซึ่งรวมทั้งโครงสร้างภาษีศุลกากรได้มีการปรับเปลี่ยนไป และหากเป็นมาตรการที่ต่ำกว่าที่ปรากฏใน AIJV แล้ว มาตรการนั้นก็ย่อมเป็นที่ยอมรับมากกว่า จนทำสิทธิประโยชน์ที่ปรากฏใน AIJV คู่ค้าอย่างและไม่สามารถที่จะดำรงสถานะอยู่ได้อีกต่อไป เช่น การปรับอัตราภาษีนำเข้า ถ้าภาษีที่ปรับใหม่นั้นมีอัตราที่ต่ำกว่า MDP ใน AIJV แล้ว นักลงทุนย่อมต้องให้ความสำคัญแก่สิทธิประโยชน์ที่ต่ำกว่าตามอัตราภาษีที่ปรับใหม่นั้น AIJV ย่อมถูกละเลยไม่เป็นที่สนใจอีกต่อไป จนไม่สามารถดำรงสถานะอยู่ได้ ซึ่งในเรื่องนี้จะพบตัวอย่างที่เห็นได้อย่างชัดเจนในส่วนต่อจากนี้ในเรื่องผลกระทบของ AFTA ที่มีต่อกรณีศึกษา

สำหรับในเรื่องของการถ่ายทอดเทคโนโลยีและพัฒนาบุคลากร อันถือเป็นวัตถุประสงค์สำคัญในการส่งเสริมการลงทุนจากต่างชาตินั้น เท่าที่ผ่านมาในความร่วมมือทางเศรษฐกิจอาเซียนไม่ว่าจะเป็นรูปแบบความร่วมมือในลักษณะใดก็ตาม แม้แต่ AIJV เองซึ่งถือว่าเป็นโครงการที่มีศักยภาพมากที่สุด ในบรรดาโครงการความร่วมมือทางเศรษฐกิจอาเซียน ก็ยังไม่ได้มีการกำหนดสาระในเรื่องของการถ่ายทอดเทคโนโลยีและพัฒนาบุคลากรไว้ แต่ในการจัดตั้งเขตเสรีการค้า AFTA ได้ตระหนักถึงประโยชน์ที่ประเทศผู้รับการลงทุนจะได้รับจากการลงทุนต่างชาตินั้นก็คือการถ่ายทอดเทคโนโลยีและพัฒนาบุคลากร เพื่อรองรับเทคโนโลยีที่จะเกิดขึ้น โดยได้กำหนดไว้เป็นวัตถุประสงค์และหลักการสำคัญในข้อตกลงแม่บทว่าด้วยการขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งถือเป็นประเด็นใหม่ที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนในความร่วมมือทางเศรษฐกิจอาเซียน

และในเรื่องการถ่ายทอดเทคโนโลยีและการพัฒนาบุคลากรนี้ มีความสำคัญต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมไทยเป็นอย่างมาก เพราะจากปัญหาปัจจุบันที่อุตสาหกรรมไทยกำลังประสบอยู่คือเรื่องการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตโดยอาศัยเทคโนโลยีและแรงงานที่มีฝีมือ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าที่จะต้องแข่งขันในตลาดโลก ดังนั้นมาตรการในการถ่ายทอดเทคโนโลยีและพัฒนาบุคลากรของ AFTA จึงตอบสนองต่อความต้องการและปัญหาที่อุตสาหกรรมไทยเผชิญอยู่ได้เป็นอย่างดี และมากกว่า AIJV ที่มีเพียงมาตรการในการคุ้มครองอุตสาหกรรมและสิทธิประโยชน์ทางด้านภาษี MDP โดยขาดสาระที่เป็นประโยชน์ในเรื่องนี้ไป

ผลกระทบของ AFTA ต่อกรณีศึกษา

เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่า AIJV มีหลักการที่ขัดกับหลักการค้าเสรีของ AFTA และจากผลการศึกษาพบว่า AFTA ได้ส่งผลกระทบให้แก่กรณีศึกษาโครงการ AIJV ทั้งในด้านบวกและลบ โดยเฉพาะโครงการผลิตสาร Frit ที่เป็นตัวอย่างในกรณีศึกษาที่เห็นได้อย่างชัดเจน ถึงผลกระทบของ AFTA ที่มีต่อโครงการ AIJV โดยกระทรวงการคลังได้ประกาศลดภาษีนำเข้าสาร Frit ถึง 2 ครั้งจากอัตราภาษีนำเข้าร้อยละ 30 เหลือร้อยละ 10 และจะต้องเร่งลดภาษีให้เหลือร้อยละ 0-5 ภายในวันที่ 1 มกราคม 2541 ตามมาตรการลดภาษีของ CEPT และสาร Frit นี้ถือเป็น เคมีภัณฑ์ ที่เป็นหนึ่งในสินค้า 15 ประเภท ที่จะต้องเร่งลดภาษีให้เร็วกว่าปกติ (Fast Track)

ปัจจุบันโครงการผลิตสาร Frit ได้หยุดการผลิตแล้วเนื่องจากประสบปัญหาขาดทุนอันเนื่องมาจากผลกระทบจากการลดภาษีตามพันธกรณี AFTA ประกอบกับการทุ่มตลาดตัดราคาขายจากประเทศในยุโรปจึงทำให้สาร Frit ที่นำเข้ามีราคาขายที่ต่ำกว่าสินค้า AIJV

สำหรับกรณีศึกษาโครงการผลิตครีมเทียม มีข้อที่น่าสนใจคือ วัตถุดิบสำคัญที่ใช้ในการผลิต คือ น้ำมันปาล์ม ซึ่งเป็นหนึ่งในสินค้า 15 ประเภทที่จะต้องเร่งลดภาษีให้เร็วกว่าปกติ (Fast Track) ตามแผนการลดภาษีของ CEPT นั้น กลับสร้างผลดี ต่อกรณีศึกษาโครงการผลิตครีมเทียม เพราะที่ผ่านมา รัฐมีนโยบายในการคุ้มครองอุตสาหกรรมผลิตปาล์มน้ำมันในประเทศ โดยการตั้งกำแพงภาษีนำเข้าในอัตราสูง และยังมีมาตรการที่มิใช่ภาษีโดยการควบคุมการนำเข้าทำให้น้ำมันปาล์มที่เป็นวัตถุดิบในการผลิตของโครงการนี้มีราคาสูงกว่าน้ำมันปาล์มในตลาดโลก¹ ต้นทุนในการผลิตครีมเทียมจึงสูงกว่าสินค้าคู่แข่งซึ่งใช้วิธีนำเข้าครีมเทียมจากต่าง

¹ไพฑูริย์ บุญประเสริฐ, "ผลกระทบทางกฎหมายทางเศรษฐกิจข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียนที่มีต่ออุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและอุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่อง," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ บัญชีวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535), หน้า 8-22.

ประเทศเพื่อจำหน่ายภายในประเทศในราคาที่ถูกลงกว่า แต่ทั้งนี้ครีมเทียมของโครงการนี้มีส่วนแบ่งตลาดมากกว่า เพราะเป็นผู้บุกเบิกเป็นยี่ห้อแรกในประเทศและกลายเป็น Generic Name แทนครีมเทียมไปแล้วประกอบกับผู้บริโภคมิ Brand Royalty ที่สูงกว่ายี่ห้ออื่นจึงทำให้ไม่ได้รับผลกระทบจากนโยบายคุ้มครองอุตสาหกรรมผลิตปาล์มน้ำมันในประเทศมากนัก แต่เมื่อรัฐจะต้องปฏิบัติตามพันธกรณีในการลดภาษีและขจัดมาตรการกีดกันที่มีใช้ภายในตาม CEPT แล้ว มาตรการต่าง ๆ ของรัฐในการคุ้มครองอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันในประเทศ จะต้องลดและยกเลิกไปรวมทั้งจะต้องเร่งลดอัตราภาษีให้เหลือ ร้อยละ 0-5 ภายใน 1 มกราคม 2541 จะทำให้ราคาน้ำมันปาล์มในประเทศลดลง ซึ่งจะสร้างผลดีต่อโครงการผลิตครีมเทียมเป็นอย่างมาก

ในกรณีของ โครงการผลิตชิ้นส่วนไฟฟ้ารถจักรยานยนต์ยี่ห้อยามาฮา จากการศึกษาพบว่าอุตสาหกรรมผลิตรถจักรยานยนต์และอุปกรณ์เป็นอุตสาหกรรมที่รัฐมีนโยบายในการคุ้มครองอุตสาหกรรมในประเทศด้วยมาตรการต่าง ๆ คือ การห้ามนำเข้ารถจักรยานสำเร็จรูปเพื่อส่งเสริมให้ใช้ชิ้นส่วนในประเทศ รวมทั้งยังมีข้อกำหนดสัดส่วนการใช้ชิ้นส่วนในประเทศสำหรับรถจักรยานยนต์ ร้อยละ 70 และสำหรับผู้ผลิตเครื่องยนต์และอุปกรณ์ต่าง ๆ ของรถจักรยานยนต์จะต้องใช้ชิ้นส่วนในประเทศ ร้อยละ 80 ตลอดจนมีการเก็บภาษีนำเข้าชิ้นส่วนจักรยานยนต์สูงถึง ร้อยละ 40 ซึ่งนโยบายของรัฐและมาตรการต่าง ๆ เหล่านี้ จะต้องได้รับผลกระทบจาก AFTA ในการที่รัฐจะต้องปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศนี้ ด้วยการลดภาษีนำเข้าชิ้นส่วนรถจักรยานยนต์ให้ลดลงเหลือร้อยละ 20 ภายใน 1 มกราคม 2541 หลังจากนั้นจะต้องลดลงให้เหลือร้อยละ 0-5 ภายในวันที่ 1 มกราคม 2543 และเมื่อได้ลดภาษีลงเหลือร้อยละ 20 แล้วภายในเวลา 5 ปี จะต้องขจัดมาตรการกีดกันทางการค้าที่มีใช้ภายในให้หมดไป ซึ่งรวมทั้งนโยบายและมาตรการคุ้มครองอุตสาหกรรมผลิตรถจักรยานยนต์และอุปกรณ์ในประเทศด้วย

แต่มีข้อน่าพิจารณาคือ ถึงแม้รัฐจะมีนโยบายคุ้มครองอุตสาหกรรมผลิตรถจักรยานยนต์และอุปกรณ์ในประเทศ กลับปรากฏว่าชิ้นส่วนและอุปกรณ์รถจักรยานยนต์ในประเทศมีปริมาณไม่เพียงพอต่อความต้องการในการผลิตรถจักรยานยนต์ในประเทศที่มีปริมาณที่สูงมากจนต้องนำเข้า

ขึ้นส่วนจากต่างประเทศในปริมาณที่สูงเช่นกัน และเมื่อรัฐจะต้องปฏิบัติตามข้อผูกพันใน AFTA ดังกล่าวแล้ว ผลกระทบของ AFTA ที่มีต่อโครงการกรณีศึกษานี้ คงจะมีไม่มากนัก เนื่องจาก ปริมาณความต้องการขึ้นส่วนและอุปกรณ์รถจักรยานยนต์ในประเทศ ยังมีความต้องการอีกมาก เพื่อตอบสนองปริมาณการผลิตรถจักรยานยนต์ที่มีอัตราที่สูง

ประกอบกับการศึกษายังพบว่านอกจากรัฐจะต้องปฏิบัติตามพันธกรณีของ AFTA แล้ว รัฐยังต้องปฏิบัติตามข้อผูกพันใน GATT โดยเฉพาะมาตรการการลงทุหน้าที่เกี่ยวกับการค้า (TRIMS) ที่กำหนดให้ยกเลิกข้อกำหนดการใช้ขึ้นส่วนในประเทศภายในวันที่ 1 มกราคม 2543 ซึ่งข้อกำหนดการใช้ขึ้นส่วนในประเทศสำหรับอุตสาหกรรมผลิตรถจักรยานยนต์ และอุปกรณ์ตก อยู่ในขอบข่ายที่จะต้องยกเลิกไปภายในเวลาที่กำหนดไว้ด้วย แต่จะมีผลกระทบต่ออุตสาหกรรมผลิตรถจักรยานยนต์และอุปกรณ์น้อยมาก เนื่องจากการผลิตรถจักรยานยนต์และอุปกรณ์ในไทยมีขีดความสามารถและประสิทธิภาพในการผลิตที่สูง²

ฉะนั้นเพื่อการปฏิบัติตามพันธกรณี AFTA ไทยจึงได้อนุญาตกฎหมายภายในทั้ง กฎเกณฑ์ ระเบียบ ประกาศต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับพันธกรณีที่ได้ผูกพันไว้ ทำให้ AIJV ได้รับ

² จีรวัดน์ เจริญสถาพรกุล, "อุตสาหกรรมรถจักรยานยนต์," วารสารเศรษฐกิจ ธนาคารกรุงเทพ 27 (ตุลาคม 2538) : 19.

ผลกระทบทางกฎหมายนี้ด้วย เช่น กระทรวงการคลังได้ประกาศปฏิรูปโครงสร้างพิศัตถ์ตราศุลกากร³ เมื่อวันที่ 27 ธันวาคม 2537 ตามพันธกรณี Gatt และ AFTA โดยมีการลดอัตราภาษีศุลกากรขาเข้าครอบคลุมสินค้าอุตสาหกรรมทั้งหมด 11 กลุ่ม ซึ่งรวมทั้งสาร Frit ทำให้กรณีศึกษาโครงการผลิตสาร Frit ได้รับผลกระทบจากผลของการประกาศลดภาษีนำเข้าครั้งนี้

อีกทั้งมาตรการที่ถือว่าเป็นการกีดกันทางการค้าที่มีใ้ภาษีของ AIJV เช่น ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่องตรึงอัตราภาษีสินค้าที่คล้ายคลึงกับสินค้า AIJV เป็นเวลา 4 ปี และประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่องห้ามตั้งโรงงานผลิตสินค้าซ้ำซ้อนกับสินค้า AIJV เป็นเวลา 3 ปีนั้น จะต้องถูกยกเลิกไปในที่สุดเมื่อไทยได้ปฏิบัติตามข้อผูกพันของ CEPT มาตรา 5 ที่กำหนดให้ประเทศสมาชิกจัดมาตรการกีดกันทางการค้าที่มีใ้ภาษีให้หมดไปภายในเวลา 5 ปี หลังจากได้ลดภาษีขาเข้าลงเหลือหรือต่ำกว่าร้อยละ 20

ผลกระทบของกรณีศึกษาต่ออุตสาหกรรมในประเทศ

สำหรับผลกระทบของกรณีศึกษาโครงการ AIJV ที่มีต่ออุตสาหกรรมภายในประเทศนั้น จากการศึกษาพบว่า โครงการ AIJV ที่ยกมาเป็นกรณีศึกษาจะมีโครงการผลิตสาร Frit และโครงการผลิตชิ้นส่วนไฟฟ้ารถจักรยานยนต์ ยี่ห้อยามฮ่า ที่ได้รับสถานะเป็น New AIJV Product ซึ่งถือเป็นผู้ผลิตรายแรกในประเทศ จึงปราศจากคู่แข่งขันในการผลิต ผลกระทบต่ออุตสาหกรรมในประเทศจึงไม่สามารถทำการศึกษาได้

ส่วนกรณีศึกษาโครงการ Slaughtered Meat และโครงการผลิตครีมเทียมที่ได้รับสถานะเป็น Existing AIJV Product ที่ถือว่ามีผู้ผลิตสินค้าที่คล้ายคลึงกันในประเทศที่ตั้ง

³"คลังประกาศลดภาษีมโหฬาร พัฒนาอุตสาหกรรมไทยแข่งสากล." การเงินธนาคาร (มกราคม 2538) : 112.

โรงงานแล้ว ปรากฏว่าปัจจุบันโครงการ Slaughtered Meat ได้ยุบเลิกโครงการไปแล้วจึงเหลือแต่โครงการผลิตครีมเทียมเท่านั้นที่ยังคงสถานภาพดำเนินการผลิตอยู่ แต่จากการศึกษา กลับพบว่า โครงการผลิตครีมเทียมได้รับผลกระทบจากอุตสาหกรรมในประเทศ เนื่องจากวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต คือน้ำมันปาล์มมีราคาสูงกว่าราคาในตลาดโลกจึงทำให้ต้นทุนการผลิตสูง ราคาจำหน่ายในประเทศจึงสูงกว่าสินค้าคู่แข่ง ที่ใช้วิธีนำเข้าสินค้าครีมเทียมจากต่างประเทศแทนการผลิตเองในประเทศ เพื่อหลีกเลี่ยงต้นทุนวัตถุดิบที่สูง แต่ทั้งนี้สินค้าของกรณีศึกษาไม่ได้รับผลกระทบมากนักเนื่องจากมีส่วนแบ่งตลาดที่สูงกว่าสินค้านำเข้าอื่น

ถึงแม้ว่าตัวอย่างจากกรณีศึกษาไม่สามารถที่จะแสดงชี้ชัดลงไปได้ว่า AIJV มีผลกระทบต่ออุตสาหกรรมในประเทศอย่างไร แต่ผู้เขียนขอยกตัวอย่างที่สามารถแสดงถึงผลกระทบที่ AIJV มีต่ออุตสาหกรรมในประเทศได้อย่างชัดเจน นั่นก็คือ กรณีของโครงการ P&G หรือ บริษัท พรอคเตอร์ แอนด์ แกมเบล จำกัด (Procter and Gamble Co.,Ltd.) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

P&G ได้ยื่นข้อเสนอขอเข้าร่วมในโครงการ AIJV ต่อสำนักงานเลขาธิการอาเซียน โดยมีจุดประสงค์ในการตั้ง โรงงานผลิตสินค้าอุปโภคและบริโภค และขอรับสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ตามที่ปรากฏใน AIJV เพื่อผลิตสินค้ากระจายกันไปในกลุ่มประเทศอาเซียน ดังนี้

(1) ประเทศอินโดนีเซีย โดย P&G จะใช้เงินลงทุนประมาณ 20 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในการขยายการผลิตสินค้า 2 กลุ่มด้วยกัน คือ กลุ่มสินค้าเพื่อดูแลสุขภาพประเภทยาแก้ไอ (Cough/Throat Drops) กับกลุ่มสินค้าบรรจุก้อนขนาดเล็ก ประเภทบำรุงความงาม เช่น ครีมบำรุงผม ครีมบำรุงผิว และผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดร่างกาย

(2) ประเทศมาเลเซีย โดย P&G จะใช้เงินลงทุน 30 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เพื่อขยายและตั้งโรงงานผลิตสินค้า 2 กลุ่ม คือ ผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดส่วนบุคคล

ประเภทสบู่ชนิดต่าง ๆ กับผลิตภัณฑ์เคมีประเภท Fatty Alcohol, Fatty Acids

(3) ประเทศฟิลิปปินส์ P&G จะใช้เงินลงทุน 70 ล้านดอลลาร์สหรัฐในการตั้งโรงงานผลิตสินค้า 2 กลุ่ม คือ ผลิตภัณฑ์ซักล้าง เช่น ผงซักฟอก กับผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดต่าง ๆ

(4) ประเทศสิงคโปร์ P&G จะขยายการลงทุนเพื่อเป็นฐานการส่งออกผลิตภัณฑ์เคมีประเภท Ethoxylation, Surfactants และ Fragrances คู่ประเทศสมาชิกอาเซียนอื่น ๆ และตลาดข้างเคียง

(5) ประเทศไทย P&G จะใช้เงินลงทุน 30-40 ล้านดอลลาร์สหรัฐในการตั้งโรงงานผลิตสินค้า 2 กลุ่ม คือ กลุ่มสินค้าบำรุงความงาม เช่น แคมพู โลชั่นบำรุงผิว ครีมนวดและบำรุงเส้นผม กับกลุ่มสินค้าผ้าอ้อมทำความสะอาด

จะเห็นได้ว่าการที่ P&G จะลงทุนตั้งโรงงานผลิตสินค้าประเภท แคมพู ครีมนวดผม โลชั่น และผ้าอ้อมเด็กในไทยนั้น เมื่อคำนึงถึงอุตสาหกรรมในประเทศแล้ว จะพบว่า สินค้าประเภทเหล่านี้ได้มีการผลิตอยู่แล้วในประเทศโดยผู้ผลิตหลายราย (ดูตารางที่ 14) จึงเกรงว่าโครงการที่ P&G เสนอมานี้ จะก่อให้เกิดผลกระทบต่ออุตสาหกรรมการผลิตในประเทศ ดังนั้นจึงมีการยื่นหนังสือคัดค้านในกรณีนี้ ต่อสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย จากสมาชิกสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย 7 ราย ซึ่งเป็นผู้ผลิตสินค้าประเภทเดียวกับที่ P&G ได้เสนอมาและคาดว่าจะได้รับผลกระทบจากโครงการนี้ด้วย โดยประกอบไปด้วย

- บริษัท ลีเวอร์ บราเธอร์ (ประเทศไทย) จำกัด
- บริษัท คอลเกต ปาล์มโอลีฟ (ประเทศไทย) จำกัด
- บริษัท คาโอ อินดัสเตรียล (ประเทศไทย) จำกัด
- บริษัท สหพัฒน์พิบูลย์ จำกัด

- บริษัท จอห์นสัน แอนด์ จอห์นสัน (ไทย) จำกัด
- บริษัท คิมเบอร์ลี คล๊าค จำกัด
- บริษัท ไลอ้อน (ประเทศไทย) จำกัด

เมื่อสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยได้รับหนังสือคัดค้าน จากผู้ผลิตสินค้าอุปโภคและบริโภครายใหญ่ในประเทศแล้ว จึงได้นำเรื่องเข้าสู่ที่ประชุม พร้อมทั้งข้อเสนอของโครงการ P&G เข้าสู่การพิจารณา และได้ทำการศึกษาถึงผลกระทบต่าง ๆ ที่โครงการ P&G เสนอมาและจะมีผลกระทบต่ออุตสาหกรรมในประเทศ โดยสรุปดังนี้

ก. ข้อเสนอของ P&G เป็นข้อเสนอที่ไม่ยุติธรรม และไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่ออุตสาหกรรมไทย เพราะสินค้าที่ P&G เสนอเข้าร่วมโครงการ AIJV นั้น ได้มีการผลิตอยู่แล้วในไทย โดยที่ผู้ผลิตเดิมไม่ได้รับสิทธิประโยชน์ในส่วนลดภาษีศุลกากรแต่ประการใด และในปัจจุบันผู้ผลิตในประเทศสามารถผลิตได้เกินความต้องการของตลาดภายในประเทศอยู่แล้ว

ข. ผลกระทบทางลบจะเกิดขึ้นกับประเทศไทยทันที ที่มีการผลิตสินค้าของ P&G ในประเทศสมาชิกอาเซียนอื่น ๆ และมีการนำเข้าสินค้ากลุ่มใหญ่เหล่านี้เข้ามาจำหน่ายในประเทศไทย ผลกระทบที่เกิดขึ้นจะมีขอบเขตตั้งแต่การเสียดุลการค้าและดุลการชำระเงินระหว่างประเทศ เพราะสินค้าที่ P&G จะนำเข้านี้เป็นสินค้าประเภทฟุ่มเฟือย และ P&G มีเป้าหมายที่จะนำเข้าสินค้าประเภทนี้จากประเทศสมาชิกอาเซียนอื่น ที่ได้เข้าร่วมในโครงการนี้เข้ามาจำหน่ายในประเทศไทยให้มากที่สุด ส่งผลให้กรมศุลกากร เก็บภาษีขาเข้าได้น้อยลง เนื่องจากสินค้า P&G จะได้รับสิทธิในการลดภาษี MDP ถึงร้อยละ 90 และอาจถือเป็นกรณีการทุ่มตลาดสินค้า P&G ในตลาดประเทศไทยและผลจากการส่งสินค้าเข้ามาจำหน่ายในประเทศเป็นจำนวนมาก อาจส่งผลทางอ้อมบีบบังคับให้ผู้ผลิตสินค้าภายในประเทศ ลดการผลิตลงในที่สุด ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อผู้บริโภคได้

ค. ข้อเสนอของ P&G ไม่เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงต่อสมาชิกอาเซียนอย่างแท้จริง เพราะ P&G มีได้นำเทคโนโลยีที่ใหม่กว่าผู้ผลิตรายเดิมที่ใช้อยู่แล้วเข้ามาถ่ายทอดในประเทศ ในแง่ของการลงทุน ถึงแม้จะไม่มี P&G ก็ต้องมีการลงทุนผลิตสินค้าเหล่านี้ในแต่ละประเทศอาเซียนอยู่แล้ว

ง. ในปัจจุบัน P&G ได้มีการดำเนินการผลิตสินค้า ประเภทบำรุงเส้นผม และบำรุงผิวหนัง ผลิตภัณฑ์ชำระร่างกาย และผลิตภัณฑ์แบบใช้แล้วทิ้ง ในประเทศไทยอยู่แล้ว สิ่งที่ P&G ควรจะดำเนินการต่อไป คือ การขยายกำลังผลิตในประเทศโดยปราศจากสิทธิประโยชน์จาก AIJV ในลักษณะการลงทุนเดียวกับผู้ผลิตรายอื่นที่ได้ยื่นหนังสือคัดค้าน

จ. เมื่อพิจารณาถึงผลประโยชน์ต่ออุตสาหกรรมไทย เศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ และของกลุ่มประเทศอาเซียนแล้ว P&G น่าจะดำเนินการผลิตสินค้าทั้งหมดภายใต้เขตการค้าเสรีอาเซียน AFTA มากกว่า เนื่องจาก AFTA จะเป็นการให้สิทธิประโยชน์ทางด้านภาษีแก่ผู้ผลิตรายอื่น ๆ อย่างเท่าเทียมกัน อันเป็นวิธีการที่ถูกต้องที่สุดในหลักการค้าและการลงทุนอย่างยุติธรรมและเสรี

ดังนั้นเมื่อสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยได้พิจารณาถึงผลกระทบต่าง ๆ จากข้อเสนอของ P&G แล้ว จึงได้มีมติไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอของ P&G และกำหนดเป็นหน้าที่ว่าประเทศไทยไม่ควรเข้าร่วมในโครงการ AIJV ตามข้อเสนอของ P&G

สุดท้ายเรื่องนี้ได้ถูกเสนอให้รัฐ โดยกระทรวงอุตสาหกรรมพิจารณาอีกครั้ง และหลังจากนั้นกระทรวงอุตสาหกรรมได้ทำการศึกษาถึงผลกระทบของข้อเสนอของ P&G แล้ว พบว่า มีผลโดยสรุปดังนี้

1) ระบบภาษีภายใต้โครงการ AIJV ขัดต่อแผนการลดภาษีตาม CEPT ของ AFTA ที่ประเทศไทยกำลังดำเนินการตามแผนเพื่อปฏิบัติตามพันธกรณีอยู่แล้ว จึงไม่ควรให้มีการอนุมัติโครงการใหม่

2) ข้อเสนอของ P&G จะส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมในประเทศ โดยเฉพาะอุตสาหกรรมการผลิตสินค้า 2 ประเภทคือ อุตสาหกรรมผลิตสบู่และอุตสาหกรรมผลิตผงซักฟอก เพราะถ้าไทยเข้าร่วมในโครงการ AIJV ตามข้อเสนอของ P&G แล้ว สินค้าผงซักฟอกของ P&G ที่ผลิตในฟิลิปปินส์ กับสินค้าสบู่ที่ผลิตในมาเลเซียจะถูกส่งเข้ามาจำหน่ายในไทย ด้วยการได้รับการลดหย่อนภาษี MDP จากอัตราปกติถึงร้อยละ 90 ซึ่งผู้ผลิตไทยจะไม่สามารถแข่งขันในเรื่องของต้นทุนการผลิตได้ ในขณะที่ตลาดภายในประเทศยังไม่กว้างเท่าที่ควร

จนกระทั่งที่ประชุม SEOM ได้มีมติไม่อนุมัติข้อเสนอของ P&G ในการขอเข้าร่วมโครงการ AIJV ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น และท่าทีของไทยในการปฏิเสธข้อเสนอของ P&G

ดังนั้นจากกรณีตัวอย่างของ P&G ซึ่งสามารถใช้เป็นอุทาหรณ์ที่ดี ในการศึกษาถึงผลกระทบของ AIJV ต่ออุตสาหกรรมในประเทศ แต่ในกรณี P&G นี้ นอกจากผู้เขียนจะมีทัศนะที่สอดคล้องกับผลการศึกษาในเรื่องผลกระทบของ P&G ต่ออุตสาหกรรมในประเทศในระดับมหภาคแล้ว ผู้เขียนยังมีความเห็นเพิ่มเติมว่าถ้ามองในระดับที่เล็กลงมาที่คำนึงถึงผู้บริโภคเป็นหลัก จะเห็นว่าผู้บริโภคจะได้รับประโยชน์มากกว่าจากการที่สินค้า P&G ได้ถูกนำเข้ามาจำหน่ายในประเทศ และเกิดการแข่งขันกับสินค้าในประเทศที่มีผู้ผลิตรายเดิมอยู่แล้ว กลยุทธ์ทางการตลาดของทั้งสองฝ่าย จะต้องถูกนำมาใช้เพื่อแย่งส่วนแบ่งทางการตลาดให้ตกแก่ฝ่ายของตนเองมากที่สุด สุดท้ายผู้ที่ได้รับประโยชน์จากการแข่งขันมากที่สุดก็คือ ผู้บริโภค ที่จะได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับตัวสินค้ามากขึ้น จากการแข่งขันของทั้งสองฝ่าย เพื่อนำมาเป็นส่วนประกอบในการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าที่มีคุณภาพในราคาที่ต่ำ ซึ่งถือเป็นสิ่งที่ผู้บริโภคปรารถนาเป็นอย่างยิ่ง และการแข่งขันทางการค้านี้ก็จะเป็นไปตามธรรมชาติของระบบการค้าเสรี ที่มีใช้ระบบการค้าแบบผูกขาดที่จำกัดโอกาสในการเลือกบริโภคสินค้าของผู้บริโภค ฉะนั้น สิ่งที่ผู้ผลิตทั้งสองฝ่ายควรจะคำนึงถึงให้มากที่สุดคือ ประสิทธิภาพในการผลิตที่จะสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับตัวสินค้าและเป็นที่สนใจของผู้บริโภคได้มากกว่า

สำหรับในเรื่องผลกระทบต่ออุตสาหกรรมในประเทศนั้น เมื่อพิจารณา
 มาตรการต่าง ๆ ที่ปรากฏใน AIJV แล้ว จะเห็นได้ว่าข้อตกลง AIJV ไม่ได้คำนึงถึงผลกระทบที่
 จะเกิดขึ้นต่ออุตสาหกรรมในประเทศ คงมุ่งให้การส่งเสริมและคุ้มครองแก่อุตสาหกรรมใน
 โครงการเท่านั้น ซึ่งได้สร้างผลกระทบต่อผู้ผลิตในประเทศเป็นอย่างมากดังตัวอย่าง P&G ที่ได้
 ยกมาเสนอ ซึ่งต่างกับมาตรการใน CEPT ของ AFTA ที่ได้คำนึงถึงผลกระทบต่ออุตสาหกรรมใน
 ประเทศด้วย โดยมีการกำหนดให้ประเทศสมาชิกสามารถขอสงวนสิทธิ์ หรือขอยกเว้นสินค้าบาง
 รายการในกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม สินค้าเกษตรแปรรูป และสินค้าประเภทหนึ่งที่ไม่ลดภาษีภายใต้
 CEPT ได้โดยสินค้านี้จะปรากฏอยู่ใน Exclusion List ซึ่งต้องเป็นสินค้า Sensitive
 Product คือ การผลิตภายในประเทศอาจได้รับความเสียหาย หรือได้รับความกระทบกระเทือน
 หากมีการลดอัตราภาษีหรือเปิดเสรี ซึ่งอาจจำเป็นต้องให้มีการคุ้มครองหรือปกป้องช่วงระยะ
 เวลาหนึ่ง หรือสินค้าที่อาจมีผลกระทบกระเทือนต่อความมั่นคง และสุขภาพอนามัยของประชาชน
 ทั้งนี้จะต้องมีการทบทวน Exclusion List ภายในเวลา 8 ปี ตามที่ได้กำหนดไว้ในมาตรา 2
 (3) ของ CEPT

และในมาตรา 9 ของ CEPT สำหรับรายการสินค้านอก
 เหลือจากสินค้าเกษตรแล้ว ยังได้กล่าวถึงรายการสินค้าที่ได้รับการยกเว้นโดยทั่วไป (General
 Exception) ที่อนุญาตให้ประเทศสมาชิกอาเซียนสามารถให้มาตรการปกป้องการค้า ในกรณี
 จำเป็นเพื่อความมั่นคงของชาติ ศีลธรรมและจริยธรรมของสังคม ชีวิต และสุขภาพของมนุษย์
 สัตว์ หรือพืช ทรัพย์สินมีค่าทางประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุ และศิลปกรรมต่าง ๆ

มากกว่านั้นประเทศสมาชิกอาเซียน อาจขอยกเว้นการลดภาษีหรือ
 ยกเลิกมาตรการที่มีใช้อยู่ได้เป็นการชั่วคราว ในกรณีฉุกเฉินตามมาตรการ 6 ของ CEPT เมื่อ
 การนำเข้าสินค้านั้นก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรง จนต้องให้มาตรการควบคุมการนำเข้า

ตารางที่ 14 การเปรียบเทียบสินค้าของ P&G กับผู้ผลิตรายอื่นในไทย

บริษัท	แอมพู/คอนดิชันเนอร์	โลชั่น	ผ้าอ้อม
ลีเวอร์ บราเธอร์	ซันซิล, คลินิก, ทิมโมเท, ออแกนิกส์	วาสลีน, ซิตร่า พอนด์ส	-
คอลเกต ปาล์โอสีฟ	นูริส, แคร้, ปาล์โอสีฟ- ออฟติมา	แคร้	-
คาโอ อินคัสเตรียล	แพซ่า, ทาซี, คาโอ	-	เมอร์รี่
สหพัฒน์พิบูลย์	โคโคโม, คิวลีน, โทนิค, ซอพแอนด์ซอพ	โคโคโม	-
จอห์นสัน แอนด์ จอห์นสัน	จอห์นสัน	จอห์นสัน	-
คิมเบอร์ลี คลีค	-	-	ฮักกี้ส์, คัมบี้ส์
P&G	แพนทีน, รีจอยซ์, วิคัล แซสซูน, ไอโวลี่	ออยล์ ออฟ อูลาน	แพมเพอร์ส

ที่มา : ศูนย์ข้อมูลหนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจ

ผลกระทบทางกฎหมายของ AFTA ที่มีต่อ AIJV

นอกจากที่ AFTA จะส่งผลกระทบในด้านต่าง ๆ ต่อ AIJV และการพัฒนาอุตสาหกรรมในประเทศตามที่ได้วิเคราะห์มาแล้วนั้น AFTA ยังส่งผลกระทบทางกฎหมายต่อ AIJV อีกด้วย ทั้งผลกระทบโดยตรงและผลกระทบโดยอ้อม ดังนี้

1) ผลกระทบทางกฎหมายโดยตรง

เนื่องจากวัตถุประสงค์ของ AFTA มีขอบเขตที่กว้างกว่าและครอบคลุมวัตถุประสงค์ของ AIJV จึงทำให้มาตรการที่เป็นการคุ้มครองอุตสาหกรรมของ AIJV ขัดกับหลักการค้าเสรีของ AFTA ผลกระทบโดยตรงที่เกิดขึ้นกับ AIJV จึงเป็นผลมาจากการขัดกันของมาตรการทางกฎหมายของข้อตกลงระหว่างประเทศทั้งสอง จนทำให้มาตรการทางกฎหมายของ AIJV จะต้องยกเลิกไปในที่สุด มาตรการดังกล่าวคือ

- การตรึงอัตราภาษีนำเข้าสินค้าที่คล้ายคลึงกับสินค้า AIJV เป็นเวลา 4 ปี และมาตรการนี้ได้ส่งผลกระทบต่อกฎหมายภายในประเทศที่ได้อนุวัติตาม ซึ่งขณะนี้มีเพียงประกาศกระทรวงการคลัง ที่ ศก.9/2536 เรื่องการตรึงอัตราศุลกากรแก่ของที่คล้ายคลึงกับของที่มีแหล่งกำเนิดในประเทศภาคีอาเซียน ตามโครงการ AIJV ที่ให้ความคุ้มครองแก่โครงการผลิตครีมเทียม จนถึงปี 2540 ประกาศกระทรวงการคลังฉบับนี้ก็จะสิ้นสภาพบังคับไปโดยปริยาย

- การสงวนสิทธิการแข่งขัน โดยห้ามตั้ง โรงงานที่ผลิตสินค้าที่คล้ายคลึงกับสินค้า AIJV เป็นเวลา 3 ปี ซึ่งในขณะนี้กฎหมายภายในที่อนุวัติตามมาตรการนี้ได้สิ้นสภาพบังคับไปหมดแล้ว จึงไม่มีผลกระทบทางกฎหมายที่จะเกิดขึ้นต่อกฎหมายภายในนี้

- การให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี MDP เป็นเวลา 4 ปี แก่สินค้า AIJV นั้น เป็นการให้สิทธิประโยชน์เฉพาะราย ซึ่งขัดกับมาตรการในการลดภาษีของ CEPT ที่มุ่งลดภาษีโดยเท่าเทียมกันแก่ผู้ประกอบการทุกรายในประเทศสมาชิกอาเซียน ดังนั้นมาตรการนี้จึงส่งผลกระทบทางกฎหมายแก่กฎหมายภายในที่ได้อนุวัติตามด้วย ซึ่งได้แก่ ประกาศกระทรวงการคลัง ที่ ศก.8/2536 เรื่องการลดอากรศุลกากรแก่ของที่มีแหล่งกำเนิดในประเทศภาคีอาเซียน

ตามโครงการ AIJV แต่ประกาศกระทรวงการคลังฉบับนี้ จะให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีแก่โครงการผลิตครีมเทียมจนถึง ปี 2540 สิทธิประโยชน์ที่ได้ก็จะสิ้นสุดลง

2) ผลกระทบทางกฎหมายโดยอ้อม

เมื่อการจัดตั้งเขตเสรีการค้า AFTA ได้เกิดขึ้นทำให้ส่งผลกระทบต่อนโยบายและมาตรการทางกฎหมายในการพัฒนาอุตสาหกรรมในประเทศตามที่ได้วิเคราะห์ไปแล้วในบทที่ 2 ซึ่งมาตรการทางกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์ในการให้ความคุ้มครองแก่อุตสาหกรรมในประเทศจะได้รับผลกระทบมากที่สุด ทำให้มาตรการทางกฎหมายนั้นจะต้องถูกยกเลิกไป และการที่มาตรการทางกฎหมายนี้จะได้รับผลกระทบจนถูกยกเลิกนั้น ได้ส่งผลกระทบต่อกฎหมายอีกทอดหนึ่งไปถึงโครงการต่าง ๆ ใน AIJV เช่น ตัวอย่างในกรณีศึกษาที่ได้ทำการศึกษาไปแล้ว กล่าวคือ ในโครงการผลิตครีมเทียม ซึ่งใช้น้ำมันปาล์มเป็นวัตถุดิบสำคัญในการผลิตนั้นรัฐได้มีนโยบายในการให้ความคุ้มครองแก่อุตสาหกรรมผลิตปาล์มน้ำมันในประเทศด้วยมาตรการทางกฎหมายต่าง ๆ ตามที่ได้วิเคราะห์ไว้แล้ว ดังนั้นเมื่อรัฐจะต้องปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศ ด้วยการยกเลิกมาตรการต่างๆ ที่ขัดกับข้อตกลงระหว่างประเทศ AFTA นี้ มาตรการทางกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองแก่อุตสาหกรรมผลิตปาล์มน้ำมัน ตามกฎหมายต่อไปนี้ ก็จะต้องได้รับผลกระทบจนถูกยกเลิกไปด้วย

-ประกาศกระทรวงพาณิชย์ ฉบับที่ 19 (พ.ศ.2525) และฉบับที่ 69 (พ.ศ.2532) เรื่องการนำสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักร ที่กำหนดให้น้ำมันปาล์มเป็นสินค้าที่ต้องขออนุญาตในการนำเข้ามาในราชอาณาจักร และกำหนดให้มีการจัดเก็บอากรขาเข้าในอัตรา ร้อยละ 35 ของราคา CIF ซึ่งออกตามพระราชบัญญัติการส่งออกปอกและนำเข้าเข้ามาในราชอาณาจักร พ.ศ. 2522

เช่นเดียวกับในโครงการผลิตชิ้นส่วนและอุปกรณ์รถจักรยานยนต์ ยี่ห้อยามาฮ่า ที่รัฐได้มีนโยบายและมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองอุตสาหกรรมในประเทศ เมื่อ AFTA ได้เกิดขึ้นมาตรการทางกฎหมายเหล่านี้จะต้องถูกยกเลิกไป

-ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่องนโยบายอุตสาหกรรมจักรยานยนต์ ฉบับลงวันที่ 19 กรกฎาคม 2520

-ประกาศกระทรวงพาณิชย์ (ฉบับที่ 86) พ.ศ.2521 เรื่องการนำสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักร โดยห้ามการนำเข้ารถจักรยานยนต์สำเร็จรูปเข้ามาในประเทศ ตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2521 เป็นต้นไป

-ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่องกำหนดให้โรงงานประกอบรถจักรยานยนต์ใช้ส่วนประกอบและอุปกรณ์ที่ผลิตได้ภายในประเทศ ฉบับลงวันที่ 15 พฤศจิกายน 2527

-ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่องกำหนดให้โรงงานประกอบรถจักรยานยนต์ใช้เครื่องยนต์ที่ผลิตในประเทศ ฉบับลงวันที่ 31 กรกฎาคม 2529

-ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่องห้ามตั้งหรือขยายโรงงานผลิตหรือประกอบเครื่องยนต์สำหรับรถจักรยานยนต์ที่มีขนาดปริมาตรกระบอกสูบไม่เกิน 150 ซี.ซี. ฉบับลงวันที่ 13 มกราคม 2530

-ประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนที่ ส.1/2536 เรื่องกำหนดให้กิจการประกอบรถจักรยานยนต์ประเภท 4 จังหวะ เป็นกิจการที่สามารถให้การส่งเสริมการลงทุนได้

เมื่อมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการผลิตของกรณีศึกษา ได้รับผลกระทบทางกฎหมายจาก AFTA ทำให้ AIJV ได้รับผลกระทบทางอ้อมจากการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้ด้วย กล่าวคือโครงการผลิตครีมเทียมได้รับผลกระทบในด้านบวกในแง่ที่ต้นทุนการผลิตครีมเทียมลดลง ส่วนโครงการผลิตชิ้นส่วนและอุปกรณ์รถจักรยานยนต์ ยี่ห้อยามาฮ่าได้รับผลกระทบน้อยมาก เนื่องจากประสิทธิภาพในการผลิตอยู่ในระดับที่สูง และความต้องการของตลาดภายในประเทศยังมีอีกมาก

เป็นที่สังเกตว่าผลกระทบทางกฎหมายโดยตรงที่ AFTA มีต่อ AIJV นั้น จะเป็นผลกระทบทางกฎหมายที่เกิดจากการขัดกันของมาตรการทางกฎหมายของข้อตกลงระหว่างประเทศทั้งสองเป็นส่วนใหญ่ แต่จะส่งผลกระทบน้อยมากต่อกฎหมายภายในที่ได้บัญญัติตามข้อตกลง AIJV เพราะกฎหมายภายในนี้จะสิ้นสภาพบังคับไปภายในปี 2540 ตามที่ได้กำหนดไว้แล้ว ส่วนผล

กระทบทางกฎหมายโดยอ้อมนั้น จะเกิดขึ้นกับมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการผลิตในแต่ละโครงการของ AIJV จนทำให้ AIJV ได้รับผลกระทบในด้านการผลิตจาก AFTA โดยนัยนี้ไปด้วย

การปรับตัวของ AIJV

จากผลกระทบของการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน AFTA ที่มีต่อ AIJV ส่งผลให้ที่ประชุมคณะกรรมการเศรษฐกิจอาเซียน ครั้งที่ 27 มีมติให้ระงับการอนุมัติให้แก่โครงการใหม่ที่จะเกิดขึ้น และให้แสวงหามาตรการใหม่ในการส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจอาเซียนที่เหมาะสม จนกระทั่งการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียน (Asean Summit) ครั้งที่ 5 เมื่อวันที่ 14-15 ธันวาคม 2538 ณ กรุงเทพมหานคร ที่ประชุมได้ตกลงในหลักการสำคัญของโครงการความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมใหม่ (New ASeam Industrial Co-Operative Scheme : AICO) โดยมีสาระสำคัญที่สอดคล้องและยึดหลักการในการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน AFTA ดังนี้⁴

1. อัตราภาษีของ AICO จะอยู่ในระดับร้อยละ 0-5 ทั้งนี้โดยไม่ต้องรอปฏิบัติตามแผนการลดภาษีของ CEPT ที่จะสำเร็จผลในปี 2546
2. เมื่อมีการประกาศใช้โครงการนี้แล้ว มาตรการกีดกันทางการค้าที่มิใช่ภาษีและมาตรการจำกัดปริมาณนำเข้า หรือโควต้า ควรจะยกเลิกไป
3. เมื่อพิจารณาอนุมัติให้สินค้าใดสินค้าหนึ่งเข้ามาอยู่ในโครงการแล้ว หากมีผู้ขอเข้าร่วมโครงการที่ผลิตสินค้าประเภทเดียวกันอีกจะต้องพิจารณาอนุมัติด้วยความเท่าเทียมกัน
4. กำหนดสัดส่วนการถือหุ้นของอาเซียนไว้ในสัดส่วนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 30 ที่เหลือเป็นการลงทุนจากประเทศนอกภูมิภาคอาเซียน แต่กำหนดสัดส่วนนี้สามารถยืดหยุ่นได้แล้วแต่ความตกลงกับประเทศนอกภูมิภาค

⁴"5th Asean Summit", ประชาชาติธุรกิจ (11-13 ธันวาคม 2538): 21.

5. กำหนดให้สัดส่วนวัตถุดิบภายในอาเซียน (Local Content) ในอัตราส่วน 40 ต่อ 60
6. มีมาตรการฉุกเฉิน (Emergency Measure) ในกรณีที่มีการนำเข้าสินค้า ผิดปกติจนถึงระดับที่เป็นอัตราต่ออุตสาหกรรมในประเทศ
7. ในกรณีที่มีการอนุมัติโครงการไปแล้ว แต่ยังไม่มีการปรับลดภาษีลงในระดับ ร้อยละ 0-5 แล้ว สามารถขอคืนภาษีย้อนหลังได้ ในส่วนของไทยกำหนดแจ้งคืนภาษีย้อนหลัง ภายใน 60 วัน
8. กำหนดให้แต่ละประเทศสมาชิกอาเซียน เป็นผู้พิจารณาการให้การส่งเสริมการลงทุน (BOI) เองด้วย

ดังนั้นโครงการ AIJV ที่ยังดำเนินการอยู่ จึงต้องพิจารณาถึงการเข้าร่วมกับโครงการความร่วมมือทางเศรษฐกิจอาเซียนในรูปแบบใหม่นี้ ที่มีหลักการสอดคล้องและเหมาะสมกับแผนการลดภาษีและมาตรการต่าง ๆ ใน CEPT มากกว่า AIJV โดยใน AICO จะไม่มีมาตรการคุ้มครองอุตสาหกรรมในโครงการ เหมือนอย่างเช่นโครงการความร่วมมือทางเศรษฐกิจอาเซียนในรูปแบบต่าง ๆ ที่ผ่านมา โดยเฉพาะ AIJV ที่มีมาตรการคุ้มครองอุตสาหกรรมในโครงการด้วยมาตรการตั้งอัตราภาษีนำเข้าสินค้าที่คล้ายคลึงกับสินค้า AIJV และมาตรการสงวนสิทธิ์การแข่งขัน โดยห้ามตั้งโรงงานผลิตสินค้าซ้ำซ้อนกับ AIJV เป็นเวลา 3 ปี แต่ใน AICO ได้ขจัดมาตรการคุ้มครองอุตสาหกรรมนี้ออกไป ด้วยการกำหนดให้มีการอนุมัติแก่ผู้ขอเข้าร่วมโครงการด้วยความเท่าเทียมกัน แม้จะเป็นโครงการที่ผลิตสินค้าประเภทเดียวกัน

อีกทั้ง AICO ยังกำหนดหลักการสำคัญ ที่จะขจัดมาตรการกีดกันทางการค้าที่มีใช้ภายใน และมาตรการจำกัดปริมาณนำเข้า หรือโควต้า ให้หมดไป เป็นการสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน AFTA ที่มุ่งขจัดมาตรการกีดกันทางการค้าที่มีใช้ภายในให้หมดไปรวมทั้งมาตรการจำกัดปริมาณนำเข้าด้วย

ประเด็นที่น่าพิจารณาคือ กำหนดสัดส่วนการถือหุ้นที่กำหนดให้มีสัดส่วนการถือหุ้นสำหรับประเทศสมาชิกอาเซียน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 และที่เหลือสำหรับประเทศนอกภูมิภาคอาเซียนนั้น ยังคงเป็นปัญหาต่อกฎหมายภายในของไทย ในเรื่องของการห้ามประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 281 และเรื่องการให้ถือว่าเป็นนิติบุคคลต่างด้าวของกฎหมายที่ดินและพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ.2520 ตามที่ได้กล่าวถึงรายละเอียดมาแล้วในบทที่ 2 ในเรื่องสถานะของ AIJV ในกฎหมายภายในประเทศ และในประเด็นนี้ AIJV ได้กำหนดสัดส่วนการถือหุ้นของประเทศสมาชิกอาเซียนไม่น้อยกว่า ร้อยละ 40 ซึ่งไม่มีความแตกต่างกันมากนักกับกำหนดสัดส่วนการถือหุ้นของ AICO ในจำนวนมากพอที่จะถือว่าเป็นนิติบุคคลไทย มิใช่นิติบุคคลต่างด้าวที่ถูกจำกัดสิทธิบางประการ ในการประกอบธุรกิจและการถือครองที่ดิน ตลอดจนการขอรับการส่งเสริมการลงทุน

อนึ่ง จากสภาพความเป็นจริงในการลงทุนข้ามชาติ ที่นักลงทุนต่างชาติต้องการมีส่วนร่วมในการถือหุ้นให้มากที่สุด เพื่อจะได้มีอำนาจในการควบคุมและบริหารงานโดยเด็ดขาดนั้น จะทำให้กำหนดสัดส่วนการถือหุ้นของประเทศสมาชิกอาเซียนไม่น้อยกว่า ร้อยละ 30 ของ AICO ขาดแรงจูงใจจากนักลงทุนต่างชาติ และอาจเป็นข้อจำกัดขนาดการลงทุนแก่อุตสาหกรรมที่จะเข้าร่วมในโครงการนี้ เนื่องจากอุตสาหกรรมขนาดใหญ่เล็งเห็นว่า กำหนดสัดส่วนการถือหุ้นของประเทศอาเซียนไม่น้อยกว่า ร้อยละ 30 นั้นมีสัดส่วนที่สูงเกินไป ไม่เพียงพอต่อการตัดสินใจในการลงทุนในอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ซึ่งกำหนดสัดส่วนการถือหุ้นนี้ควรจะเป็นไปได้กับอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดเล็กมากกว่าอุตสาหกรรมขนาดใหญ่⁵

⁵ เรื่องเดียวกัน

เมื่อคำนึงถึงวัตถุประสงค์ของการกำหนดสัดส่วนการถือหุ้น ไว้ในโครงการความร่วมมือทางเศรษฐกิจอาเซียนในรูปแบบต่าง ๆ ที่ผ่านมาซึ่งรวมทั้งใน AICO นี้ด้วย จะพบว่าเหตุผลที่แท้จริงของการกำหนดสัดส่วนการถือหุ้นไว้เช่นนี้ เพื่อตอบสนองรูปแบบของโครงการความร่วมมือทางเศรษฐกิจอาเซียน ที่มุ่งเน้นให้เกิดความร่วมมือในภูมิภาคอาเซียน จึงจำเป็นต้องมีมาตรการที่เป็น การสร้างเงื่อนไขให้ประเทศสมาชิกอาเซียนเกิดความร่วมมือกันอย่างแท้จริง เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ในการก่อตั้ง Asean กำหนดสัดส่วนการถือหุ้นจึงได้มีขึ้นและสร้างข้อจำกัดทั้งต่อกฎหมายภายใน และขนาดการลงทุนของอุตสาหกรรมที่จะเกิดขึ้น จึงเป็นที่น่าพิจารณาว่าข้อกำหนดสัดส่วนการถือหุ้นของ AICO จะเป็นอุปสรรคต่อการลงทุนระหว่างประเทศ ซึ่งต่างไปจากมาตรการใน CEPT ที่ไม่มีการกำหนดสัดส่วนการถือหุ้นของประเทศสมาชิกอาเซียน เพราะได้ตระหนักถึงปัญหาข้อนี้ และถือว่ามาตรการการลดภาษีให้ต่ำที่สุด และขจัดมาตรการกีดกันทางการค้าในภูมิภาคอาเซียนให้หมดไป จะเป็นสิ่งกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอาเซียนได้อย่างทั่วถึง และเท่าเทียมกันทุกประเทศ รวมทั้งยัง เป็นการสร้างสิ่งจูงใจและดึงดูดนักลงทุนนอกภูมิภาคอาเซียนได้เป็นอย่างดีตรงตามวัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง เขตการค้าเสรีอาเซียน AFTA

ส่วนประเภทของอุตสาหกรรมที่จะเกิดขึ้นภายใต้ AICO นั้น ควรจะเป็นอุตสาหกรรมผลิตวัตถุดิบพื้นฐาน ตามคำสัมภาษณ์ของ นายแสงชัย เอกพัฒนาพาณิชย์ เลขาธิการกลุ่มอุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย แก่หนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจ ฉบับ วันที่ 11-13 ธันวาคม 2538 มีใจความดังนี้

"อุตสาหกรรมที่จะเข้าร่วมกับ AICO ควรจะเป็นการร่วมทุนในอุตสาหกรรมการผลิตวัตถุดิบพื้นฐานที่ยังไม่มีการผลิตในอาเซียนมาก่อน เพราะสินค้าที่ผลิตได้จะเป็นที่ต้องการของตลาดอาเซียนมากกว่า ส่วนอุตสาหกรรมผลิตสินค้าสำเร็จรูปคงเกิดขึ้นยาก เนื่องจากความต้องการสินค้าแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศนั่นเอง"

ทั้งนี้ AICO ยังมีมาตรการที่คำนึงถึงผลกระทบต่ออุตสาหกรรมในประเทศ ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้อุตสาหกรรมในประเทศได้ปรับตัว ต่อผลของการเปลี่ยนแปลงนี้ด้วย นั่นก็คือ

มาตรการฉุกเฉิน (Emergency Measure) ในกรณีที่มีการนำเข้าสินค้าผิดปกติดังระดับที่เป็นอันตรายต่ออุตสาหกรรมในประเทศ ซึ่งในมาตรการฉุกเฉินนี้ได้ปรากฏอยู่ใน มาตรา 6 ของ CEPT ที่กำหนดให้ประเทศสมาชิกอาเซียนอาจขอยกเว้นการลดภาษี หรือยกเลิกมาตรการที่มีใช้ภาษีได้เป็นการชั่วคราว เมื่อการนำเข้าสินค้านั้นก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงต่ออุตสาหกรรมในประเทศจำเป็นต้องใช้มาตรการควบคุมการนำเข้า

การที่ได้มีการกำหนดหลักการสำคัญต่าง ๆ ใน AICO นั้น ผู้เขียนมองว่าเป็นหนึ่งในมาตรการช่วยเหลือ เพื่อการปรับตัวโดยเปิดโอกาสให้แก่โครงการความร่วมมือทางเศรษฐกิจอาเซียนแต่ละโครงการ ซึ่งรวมทั้ง AIJV ด้วย สามารถพึ่งตัวเองให้อยู่ได้ในสถานะที่กำลังดำเนินการตามแผนจัดตั้งเขตเสรีการค้า AFTA เนื่องจากมาตรการต่าง ๆ ที่ผ่านมาของแต่ละโครงการโดยเฉพาะ AIJV ได้รับผลกระทบจาก AFTA จนไม่สามารถที่จะดำรงสถานะอยู่ได้ตามที่ได้วิเคราะห์มาแล้วนั้น รวมทั้งในช่วงเวลาที่ AFTA ยังไม่บรรลุผลสำเร็จในปี 2546 นั้น โครงการต่าง ๆ จะได้เตรียมตัวและทราบถึงจุดยืนที่แน่ชัดของตนเองว่าจะเป็นอย่างไหนเมื่อ AFTA ได้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์แล้ว ฉะนั้นมาตรการต่าง ๆ ใน AICO จึงเป็นมาตรการที่จะช่วยบรรเทาผลกระทบจาก AFTA

และเนื่องจากมาตรการต่าง ๆ ใน AICO ที่มีจุดประสงค์เพื่อการปรับตัวและช่วยเหลือโครงการเดิม สำคัญใน AICO จึงเดินตามแนวทางของ AFTA มากที่สุด แต่ก็ยังขาดสาระที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาเทคโนโลยีและบุคลากร ที่ได้มีกำหนดเป็นวัตถุประสงค์และหลักการใน AFTA ซึ่งในเรื่องนี้ผู้เขียนเห็นว่า เมื่อ AFTA บรรลุผลสำเร็จเมื่อใด AICO ก็คงสิ้นสภาพไปโดยปริยาย ฉะนั้น ช่วงเวลาของ AICO จึงมีจำกัด ถ้าจะบรรจุประเด็นและสาระที่มากมายซึ่งจะต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินการที่ยาวนานแล้ว ความเป็นไปได้และผลสำเร็จคงจะปรากฏได้ยาก เช่นเดียวกับเรื่องเทคโนโลยีและพัฒนาบุคลากรที่ต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินการเพื่อบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ หลักการต่าง ๆ ใน AICO จึงขาดสาระสำคัญในส่วนนี้ไปเพื่อให้เกิดความกระชับและคล่องตัว เหมาะสมกับการที่เป็นมาตรการในการปรับตัวของแต่ละโครงการความร่วมมือทางเศรษฐกิจอาเซียนเดิมสู่การจัดตั้งเขตเสรีการค้า AFTA

ดังนั้นจะเห็นได้ว่ามาตรการต่าง ๆ ใน AICO มีความสอดคล้องโดยยึดหลักมาตรการใน CEPT ของ AFTA ทั้งนี้เพื่อเป็นการเตรียมพร้อมและปรับตัวรับการจัดตั้งเขตการค้าเสรีที่กำลังดำเนินการอยู่ และจะบรรลุผลสำเร็จตามเวลาที่กำหนดไว้ในปี 2546 โดยได้เปรียบเทียบให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของมาตรการต่าง ๆ ทั้งใน AIJV, AICO และ CEPT ของ AFTA ตามตารางที่ 15

สำหรับการปรับตัวของกรณีศึกษา จากการศึกษาพบว่ากรณีศึกษาต่าง ๆ นั้นนอกจากโครงการผลิตสาร Frit ที่ได้รับผลกระทบทางกฎหมาย จนต้องยุติการผลิตไปแล้ว กรณีศึกษาโครงการผลิตชิ้นส่วนไฟฟ้ารถจักรยานยนต์ ยี่ห้อยามาฮา ได้รับสิทธิพิเศษ MDP เป็นเวลา 4 ปี ครบแล้ว เพราะได้เริ่มการผลิตและส่งออกตั้งแต่ สิงหาคม 2531 จึงทำให้ประกาศกระทรวงการคลังและกระทรวงอุตสาหกรรมในการให้ความคุ้มครองต่าง ๆ สิ้นสุดลงด้วย

เช่นเดียวกับกรณีศึกษาโครงการผลิตครีมเทียมที่ได้เริ่มผลิตเมื่อ ตุลาคม 2536 และได้รับการคุ้มครองโดยประกาศกระทรวงการคลัง ในเรื่องการตรึงอัตราภาษีสินค้านำเข้าที่คล้ายคลึงกับสินค้า AIJV เป็นเวลา 4 ปี จะได้รับการคุ้มครองตามประกาศนี้จนถึงปี 2540 สิทธิการคุ้มครองตามกฎหมายก็จะสิ้นสุดลง

จึงเห็นได้ว่าจะถึงระยะเวลาตามแผนการลดภาษีให้เหลือร้อยละ 0-5 ภายใน 10 ปีของ CEPT จะบรรลุผล กรณีศึกษาในโครงการต่าง ๆ ก็จะสิ้นสุดการได้รับสิทธิพิเศษต่าง ๆ จากข้อตกลง AIJV แล้วทำให้ผลกระทบทางกฎหมายที่จะมีต่อกรณีศึกษาโครงการต่าง ๆ นั้นมีไม่มากนัก ฉะนั้น การปรับตัวของกรณีศึกษาจึงควรมุ่งเน้นไปที่การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการตลาดมากกว่า

ตารางที่ 15 การเปรียบเทียบมาตรการต่าง ๆ ของ AFTA, AICO และ AIJV

มาตรการ	AFTA	AICO	AIJV
1. สิทธิพิเศษทางภาษี	ไม่มีการให้สิทธิพิเศษทางภาษี เป็นการเฉพาะราย แต่มี มาตรการลดและยกเลิกกำแพง ภาษี ให้เหลือ ร้อยละ 0-5 เท่าเทียมกันทุกประเทศ	อัตรากำไรของสินค้าที่อยู่ใน AICO จะอยู่ในระดับ ร้อยละ 0-5	ให้ MDP แก่สินค้า AIJV ในอัตราร้อยละ 90
2. การขจัดมาตรการ กีดกันทางการค้า ที่มีใช้ภายใน (NTBs)	ม.5 เมื่อลดภาษีลงเหลือร้อยละ 20 จะต้องขจัด NTBs ให้หมด ไปภายใน 5 ปี	เมื่อมีการประกาศใช้ AICO แล้ว ให้ยกเลิก NTBs และมาตรการ จำกัดการนำเข้า	-
3. การคุ้มครอง อุตสาหกรรม	-	-	การตั้งอัตรากำไรสินค้า นำเข้าที่คล้ายคลึงกับ AIJV เป็นเวลา 4 ปี และห้ามตั้ง โรงงานผลิตสินค้าซ้ำซ้อนกับ AIJV เป็นเวลา 3 ปี
4. กำหนดสัดส่วน การถือหุ้น	-	ประเทศในอาเซียนไม่น้อยกว่า ร้อยละ 30	ประเทศในอาเซียนไม่น้อยกว่า ร้อยละ 40 และแต่ละประเทศ ต้องมีสัดส่วนการถือหุ้นไม่น้อย กว่า ร้อยละ 5

ตารางที่ 15 การเปรียบเทียบมาตรการต่าง ๆ ของ AFTA,AICO และ AIJV

(ต่อ)

มาตรการ	AFTA	AICO	AIJV
5.Rule of Origin	Asean Local Content ไม่น้อยกว่าร้อยละ 40	Asean Local Content ไม่น้อยกว่าร้อยละ 40	Single Local Content ไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 Cumulative Asean Local Content ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 60
6.การคำนึงถึงผลกระทบ ต่ออุตสาหกรรมภายใน	มีมาตรการฉุกเฉิน	มีมาตรการฉุกเฉิน	-
7.การบิดเบือนทางการค้า ตามข้อตกลง GATT	-	-	การกำหนดให้ถือว่าสินค้า AIJV เป็นวัตถุดิบหรือชิ้นส่วนตามข้อ กำหนดสัดส่วนการใช้วัตถุดิบ ของประเทศที่เข้าร่วมโครงการ หากมีการใช้สินค้า AIJV เป็น ส่วนประกอบในการผลิตสินค้าใน ประเทศนั้น

ที่มา : ผู้เขียนเรียบเรียงขึ้นเอง